

YEREL TARİH ÇALIŞMASINA GİRESUN ÖRNEĞİ: YEŞİLGİRESUN GAZETESİ*

AN EXAMPLE OF GİRESUN FOR LOCAL HISTORY-STUDY: YEŞİLGİRESUN NEWSPAPER

Nazım KURUCA**
Mehmet ÖZMENLİ***

Öz

Ülke ya da millete ait tarihi veriler ortaya konulurken yerelden genele bir tarih yazıcılığı dönemi başlamıştır. Bu yöntemde bilgilerin daha net olmasına neden olmaktadır. Ülkemizde son yıllarda yerel tarih üzerine değerli çalışmaların yapıldığı bilinmektedir. Yapılan bu bilimsel çalışmalarla aynı zamanda yerel kaynakların da gün ışığına çıktığını ifade etmek gerekir. Bu yerel kaynakların incelenmesi halinde daha birçok bilinmeyen hadisenin gün ışığına çıkarılması mümkündür.

Yörenin tarihini o çağda yazılmış eserler günümüze kazandırılır ise genel tarihin bilinmeyenleri gün yüzüne çıkarılabilmektedir. Örnek; dönemde yazılmış hatıralar duygusal yönleri olsa da önemli bilgiler içerebilmektedir. 19. yüzyılın sonlarından itibaren Giresun'da basın hayatının ciddi gelişmeler gösterdiği görülmektedir. Özellikle tarih, kültür, edebiyat, ticaret konularında bu yerel kaynaklarda zengin bilgiler bulunmaktadır. Giresun'da yayımlanan bu basında tefrik edilen yazılar incelendiğinde toplumsal değerler, siyasi olaylar, ekonomik hareketlilikler, sportif faaliyetler, dini organizasyonlar, törenler, bayramlarda yapılan çeşitli etkinliklerin nasıl yapıldığını görme imkânı bulunmaktadır. Bu gazetelerde yapılan söyleşiler de ayrı birer bilgi kaynağıdır. Yani kendilerinin hatırat olarak yazamadıkları ama yaşadıklarını basın yolu ile zihinlerinde olan kendi yaşadıklarını söyleşi yöntemi ile kayıtlara aktarmaktır. Yapılan bu çalışmalar sayesinde özellikle şehir tarihçiliğinin çok zengin bir külliyata sahip olması sağlanabilmektedir.

Cumhuriyet öncesinde Giresun'da ciddi bir basın yayın hayatının varlığını görmekteyiz. Bu durum yörenin kültür, sanat ve edebiyat hayatı üzerine de etkilerde bulunmuştur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayınlanan Yeşilgiresun gazetesi, yayın hayatına daha önce başlayan Işık gazetesinin yerine faaliyetlerine sürdürmüştür. Bu çalışmada Yeşilgiresun gazetesini kaynak kullanan bilimsel çalışmalar ile gazetenin ilk nüshaları ana kaynak olarak kullanılmıştır. Bu sayede Giresun'daki kültür hayata dair birçok bilgilerin gün ışığına çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Tarih, Giresun, Yeşilgiresun Gazetesi, Tarih, Kültür.

Abstract

While the historical data belonging to the country or the nation has been revealed, a period of local history has started. This method makes the information more clear. It is known that some meticulous studies on local history have recently been conducted in our country. It is true to say that local sources become uncovered due to such local scientific studies. When those local sources are studied, a great number of events or occurrences still unknown may come out and become publicly known.

If the history of the region is written to the present day, the unknown history of the general history can be unearthed. Sample; Memories written during the period may contain important information even though they have emotional aspects. The sector of media in Giresun is known to have experienced a number of serious developments since the late 19th century. In those sources, abundant information can be reached particularly on history, culture, literature and commerce. In this press published in Giresun, it is possible to see social values, political events, economic mobilities, sport activities, religious organizations, ceremonies, and various events in festivals. The interviews made in these newspapers are also separate sources of information. In other words, they can not write their own memories, but the way they live in their minds through the way they talk to their records with the method of conversation is to transfer. In this study of historiography, especially in cities it can be achieved thanks to having a very rich literature.

This is the case which indicates how important Yeşilgiresun is in terms of its impact on local people. Here we come to understand that before the Republican-Period, Giresun is already rich with the existence of press and publication, which means this situation had great influence on cultural, artistic and literary life in the region. Yeşilgiresun, which first came out in the first years of The Republican Period, maintained its publication-activities as a substitute for Işık, a previous local paper.

Keywords: Local History, Giresun, Yeşilgiresun Newspaper, History, Culture.

Giriş

Yerel tarih çalışmalarında, son yıllarda özellikle "gazeteler" sıkça kullanılmaya başlamıştır. Özellikle, yakın tarihimize ait yapılan çalışmalarda bu kaynakların sıkça kullanıldığını ve birçok bilinmeyen ya da az bilinen konuların araştırmacılar tarafından gün ışığına çıkarıldığını ifade etmek mümkündür. Yapılan bu çalışmalar sayesinde özellikle şehir tarihçiliğinin çok zengin bir külliyata sahip olması sağlanabilmektedir. Yerel tarihin kaynaklarından gazetelerin dışında kitaplar ve dergiler de önemli bir yer tutmaktadır.

* Makale, 31 Ocak-02 Şubat 2018 tarihlerinde Kayseri Erciyes Üniversitesi tarafından düzenlenen USBIK (Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi)'te aynı adla sunulan ve sadece özet olarak yayımlanan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği ABD, badali28@hotmail.com

*** Doç. Dr., Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, mehmetozmenli@hotmail.com

Yaşanan ve yaşanmakta olan günlük hadiselerin daha ziyade gazetelerde ve dergilerde yer aldığı düşünülmektedir. Türkiye’de ilk zamanlar haftalık, haftada iki üç veya dört beş gün, daha sonraki zamanlarda da her gün yayımlanmaya başlanmış olan gazetelerde şiirlere, hikâye, roman ve piyes tefrikalarına, makale ve eleştirilere yer verilmesi gazete takip eden okuyucuların edebiyatla daha fazla ilgilenmelerine vesile olmuştur (Çıkla, 2009, 35).19. yüzyılın ortalarına doğru ülkemizde yerli ve millî gazetecilik faaliyetlerinin ciddi manada başladığını kaynaklardan görmekteyiz. Devletin resmî yayın organı olan Takvim-i Vekayi ile başlayan gazetecilik faaliyeti ilk yabancı sermaye ile kurulan Ceride-yi Havadis gazetesinin kurulmasına kadar devam etmiştir. Bu süreç 1860’lı yıllara gelindiğinde Tercüman-ı Ahval gazetesinin neşrine kadar sürmüştür. Tercüman-ı Ahval gazetesinin yayın hayatına başlamasıyla birlikte basın hayatında rekabetin de başladığı görülmektedir. Bu tarihlerde çıkan gazeteler, istenildiği gibi düzenli ve süreklî bir yayın hayatına sahip olmasa da devrine ışık tutması açısından önemli kaynaklar arasındadır.

Gazeteler sadece siyasî hayatın bir parçası olmayıp toplum hayatının her sahasına ait zengin bilgileri sütunlarında barındırmaktadır. Giresun’da II. Meşrutiyet sonrası Giresun, İttihat Terakki ve Yeni Yol Matbaaları yayın hayatının merkezleri durumundadır. Giresun, Giresun Maarif, Karadeniz, Kavlak, Işık, Gedikkaya, Yeni Giresun, Genç Mektepliler, Yeni Yol, Şenyuva, Yeşilgiresun, İzler, Hakikat, Hadim-i Millet, İlk Ana Türk Yurdu gazete ve dergileri Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar yayın hayatına devam etmiştir. Gazeteler yayın hayatına, genellikle daha önce yayın hayatına son veren bir başka gazetenin yerine devam etmek şeklinde olmuştur.

Bu çalışmada 3 Haziran 1925 yılında yayın hayatına başlayan ve ilk yıllarında Yeşilgiresun adıyla neşredilmeye başlayan ve daha sonraki yıllarda Yeşilgiresun adıyla kültür hayatımıza hizmet eden yerel gazete hakkında bir değerlendirme yapılacaktır. Yayın hayatına daha önce kurulan Işık gazetesinin yerine başlayan Yeşilgiresun gazetesi, yayın hayatına hiç ara vermeden günümüze kadar devam ettirmiştir. Yeşilgiresun gazetesinin ilk sahibi Nuri Ahmet Bey’dir. Uzun yıllar haftalık olarak yayın hayatını sürdüren Yeşilgiresun gazetesi Hasan Ögütçü’nün idaresinde günlük gazete hüviyetine bürünmüştür. Gazetenin önemli bir özelliği de yayın hayatı boyunca kamu menfaatlerini ön planda tutarak yayın politikası takip etmesi olarak ifade edilebilir. Cumhuriyet tarihinin her dönemine ışık tutacak bilgileri bünyesinde barındıran Yeşilgiresun gazetesi birçok bilimsel çalışmada da kaynak olarak kullanılmıştır. Gazete incelendiğinde iktisat, borsa, sanat, edebiyat, şiir, ticaret, ulaşım, eğitim, kültür, sağlık, tarım, hayvancılık, yaylacılık, balıkçılık gibi konularda zengin bilgilere sahip olduğu görülmektedir.

1. Osmanlı Devleti Devrinde Gazetecilik Faaliyetleri

Osmanlı Devleti’nde gazetecilik faaliyetlerinin 19. yüzyılın başlarında ve yabancılar tarafından başlatıldığı görülmektedir. Osmanlı’da yabancılar tarafından özellikle Fransızlar tarafından ilk gazete örnekleridir. İstanbul’daki Fransız Büyükelçiliği, 1796 yıllarından itibaren Fransız kolonisine ve Fransızca bilen diğer kesimlere dağıtılmak üzere Fransızca gazeteleri çıkarmışlardır (Demir, 2014, 60). Tanzimat öncesi Osmanlı Devleti’nde ilk Türkçe gazete çalışmasının başlatıldığını görmekteyiz. Bu düşünceden hareketle 11 Kasım 1831’de yayımlanan Takvim-i Vekayi yayın hayatına başlamıştır. Bu gazetenin yayın hayatına başlamasından önce ise Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından 20 Kasım 1828’de, Kahire’de çıkarılan Vakayi-yi Misriye gazetesi ilk Türkçe-Arapça gazete olarak literatürde yerini almıştır (Koloğlu, 2006, 15-16; İbrahimov, 2016, 86). Osmanlı’nın ilk resmî gazetesi Takvim-i Vekayi haftalık olarak çıkarılmıştır. Gazetenin boyutu 40x27 cm idi. İlk sayısı 5.000 adet basılmıştır. Bütün devlet adamlarına, yabancı elçilere ve taşraya birer nüsha gönderilmiştir. Gazetenin yıllık abone ücreti de 120 kuruştur. Gazetenin başına Mekke Kadılığı yapmış olan Vakanüvis Esat Efendi getirilmiştir (Demir, 2014, 61). Takvim-i Vekayi, 1 Kasım 1831’de çıkmaya başlayan ve haftalık olarak yayınlanması planlanan; ancak ilk sekiz sene içinde yılda en fazla 31 sayı çıkmış resmî bir yayın organıdır. Bugünkü Resmî Gazete, Takvim-i Vekayi’nin devamıdır (Çıkla, 2009,136). Her ne kadar Takvim-i Vekayi’nin basılmasından daha önce İzmir ve İstanbul’da Fransız ağırlıklı gazeteler ve bir Osmanlı eyaleti olan Mısır’da ayrı iki gazete basılmışsa da, Takvim-i Vekayi’nin İstanbul’da ve Türkçe olarak basılması, ona ilk Osmanlı gazetesi olma özelliğini vermiştir (Benek, 2016, 30). Takvim-i Vekayi devlet eliyle çıkarıldığı, içerik olarak da resmî yazı ve ilanlarla doldurulduğu için çok dar bir kesime hitap etmekteydi. Ceride-i Havadis’in yarı özel oluşu Takvim’in bu olumsuz yönünü kısmen gidermiş, bütünüyle özel ilk gazeteden itibaren ise artık “gazeteler” gerçek fonksiyonunu üstlenmeye başlamıştır (Çıkla, 2009, 38). Takvim-i Vekayi’den 29, Ceride-i Havadis’ten ise 20 yıl sonra, 22 Ekim 1860 günü çıkmaya başlayan Tercüman-ı Ahval’in “bizde gündelik gazeteciliğin doğmasına sebep olması bakımından ehemmiyeti vardır.” (Çıkla, 2009, 36).

İlk resmî gazetenin yayını özel sermayenin girişimleriyle çıkarılan Ceride-yi Havadis gazetesinin çıkarılması takip etmiştir. İngiliz Gazetesi Morning Herald’in muhabiri olan William Churchill 31 Temmuz 1840 tarihinde Ceride-yi Havadis’i yayınlamaya başlamıştır. William Churchill’in ölümünden sonra gazeteyi

oğlu Alfred Churchill yönetmiştir. Churchill, Ceride-i Havadis'i kapatarak, Ruzname'yi yayınlamaya başlamıştır. Tercüman-ı Ahval'in yayın hayatına başlamasıyla basın tarihimizin ilk rekabet ortamı oluşmuş, güçlü bir gazeteci-yazar kadrosuna sahip olan Tercüman-ı Ahval, Ceride-i Havadis'i gölgede bırakmıştır (Topuz, 2016, 19). Avrupa ve Amerika'da buharla çalışan baskı makinelerinin kullanıldığı bir zaman diliminde Türkiye'de gazeteler henüz el tezgâhında basılırken, okuma yazma oranının hayli düşük olduğu bir ortamda fikir gazeteciliğinin gelişmesi zor görünüyordu (Doğaner, 2012, 111). Ceride-i Havadis'in ilk sayısı üç sayfa çıkarken diğer sayıları dörder sayfa çıkmıştır. Sayfalar iki sütundan oluşmuştur. Ceride-i Havadis yazısı sayfanın üst kısmında yazılmıştır. Başlığın sağ üst kısmına sayı, gün ve ay, sol tarafına ise sene kayıtları bulunmaktadır. Gazetede yazılar 3 kısım halinde "Havadisat-ı Dahiliyye" "Havadisat-ı Ecnebiyye" ve "İlanat" başlıkları altında toplanmıştır (Demir, 2014, 64). Tercüman-ı Ahval'in sahibi, kurucusu ve yazarı 30 yaşında olan Ağâh Efendi'dir. Ağâh Efendi, yabancı dil bilmekte ve içinde bulunduğu ortama göre yüksek kültür sahibiydi. Gazetenin yayımlanması için gereken sermayeyi şahsen sağlamıştır (Demir, 2014, 66). Tercüman-ı Ahval'in yayımlanması hem gazetecilik, hem de edebiyat ve kültür tarihinin dönüm noktası kabul edilmektedir. Türk gazetecilerinin ustası sayılan Ağâh Efendi, hazineinden yardım almadan 21 Ekim 1860 tarihinde Tercüman-ı Ahval gazetesini yayımlamaya başlamıştır (Erduran, 1959, 181-182). Takvim-i Vekayi'nin resmî, Ceride-i Havadis'in de yarı resmi niteliğe sahip olması sebebiyle, birçok gazeteci Türk basın tarihinin başlangıcı olarak, özel teşebbüsün ürünü olan Tercüman-ı Ahval'i kabul etmektedir (Topuz, 2016, 19). Yazı zenginliğine ve sayfa düzenine büyük önem verilen gazetede, iç ve dış haberlerin yanı sıra, resmî haberlere, tüzüklere, antlaşmalara, piyasa-borsa haberlerine ve halkın ilgisini çekecek inceleme yazılarına yer verilmekteydi. Tercüman-ı Ahval, yayın hayatına 5 yıl devam etmiş, 11 Mart 1866 tarihinde kapanmıştır (İnuğur, 1982, 184). İlk Türkçe gazete olan Takvim-i Vekayi ise Avrupa'da yayımlanan ilk süreli yayından iki yüz, Türkiye'ye matbaanın gelişinden 103 yıl sonra yayımlanmıştır. Türkiye'de basın olması gerektiği gibi siyasi, sosyal ve ekonomik olaylar karşısında halk kitlesini aydınlatmak, kamuoyunu etkilemek yolunda toplumda duyulan isteklerden doğmamış, hükümetin yaptığı işleri halka duyurmak amacıyla, özel buyrukla ortaya çıkmış, asıl işlevini zamanla kazanmıştır (Doğaner, 2012, 110).

Vilâyet matbaalarının kurulması, bölge gazeteciliğinin doğmasını sağlarken, yönetenler ile yönetilenler arasında bir bağ oluşturmuşlardır. Bu yolda ilk adım atan Midhat Paşa'dır. 3 Mart 1865 tarihinde Türkçe ve Bulgarca olarak, ilk başta haftada bir defa yayımlanan "Tuna Gazetesi" yayın hayatına başlamıştır. Gazete muntazam bir şekilde yayın hayatını 1 Haziran 1877 yılına kadar devam etmiştir (İbrahimov, 2016, 87). 1866 yılında Ali Suavi yönetiminde çıkan Muhbir, 1869'da Basiretçi Ali Bey tarafından çıkarılan Basiret, 1870'de Namık Kemal önderliğindeki İbret ve değişik tarzlarla ortaya çıkan Muhip, Utarit, Terakki, Mümeyyiz, Hakayikul Vakayi, Asır, Devir, Hadika, Hülasatul Efkâr, Medeniyet, Sadakat, İstikbal, Vakit ve Sabah gibi gazeteler 1876'da I.Meşrutiyetin ilanına kadarki süreç içerisinde basın alanındaki boşluğu doldurmuşlardır (Benek, 2016, 33). Tasvir-i Efkâr Gazetesi ile Muhbir Gazetesi'nde görülen yazılarla devletin politikaları devletten bağımsız olarak tartışılmış, devletin politikaları sert tenkitlerle eleştirilmiştir. Bu yıllarda birbiri ardına çıkan diğer gazetelerin görülmesiyle Osmanlı Devleti'nde gerçek anlamda bağımsız bir kamuoyu oluşmuş ve devletin politikalarının tartışıldığı, eleştirildiği bir kitle gözükmeye başlamıştır (Demir, 2014, 59).

II. Meşrutiyet'in ilanını (23 Temmuz 1908) takip eden üç yıl: II. Meşrutiyet'in ilanı; Türklüğün hayatında, İslamiyet'i kabulden sonraki en önemli olaydır. Çok partili demokratik yönetim, basının birdenbire çeşitlenmesine vesile olmuştur. Meşrutiyet ilanı resmîyet kazanır kazanmaz toplanan gazeteciler, bir fiili durum yaratarak, gazetelerin sansürüne izin vermeme kararı almışlardır. Böylece süreli yayın sayısında tam bir patlama yaşanmış, öyle ki kütüphanelerimize intikal edebilme şansına kavuşmuş süreli yayınlarımız üzerindeki araştırmalara, baktığımızda, II. Meşrutiyet'in ilanını takip eden ilk yıl içinde (1908-1909) en az 353 dergi ve gazete çıktığını göstermektedir. Bunlardan 65 tanesi, bugün sınırlarımız içinde bulunan taşra şehirlerimizde yayımlanmıştır (Polat, 2002, 9).

Yayın sayılarına bakıldığında 1908 yılı başında tüm ülkede 120 olan gazete ve dergi sayısı Meşrutiyet'in ilk yedi ayında 730'a yani altı misline çıkmıştır. İstanbul'da 52'den 377'ye çıkar yani 7 katı artmıştır. Ülkenin çeşitli bölgelerinde artan dinamizmle gazete çıkmayan tek bir şehir kalmıştır. Türkçe dışı yayınlar da bu dinamizmden payını almıştır (Doğaner, 2012, 119).

2. XX. Yüzyıl Başlarında Ülkemizde Basın Hayatı

Osmanlı Devleti'nde basın hayatının gelişmesinde İstanbul dışında yani taşradaki vilayetlerdeki matbaalarda basılan gazetelerin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Anadolu'da ve Rumeli'de basın faaliyetlerinin toplum üzerinde belirgin bir etkisinin de olduğu kaynaklara yansımaktadır. XX. yüzyılın ilk yıllarında İstanbul dışında 29 yerde vilayet matbaaları faaliyette idi. Aynı şekilde XX. yüzyılın

başında Osmanlı Vilayetlerinin 25'inde vilayet gazeteleri yayınlanmaktaydı. Anılan dönemde vilayet matbaalarının yaklaşık % 72'si o vilayetin ilk matbaası, gazetelerin ise yaklaşık % 80'i o vilayette yayınlanmış ilk gazete oluyordu (Kocabaşoğlu, 1991, 142). XX. yüzyılın başında, bugünkü Türkiye sınırları içinde kalan yörelerde toplam 145 matbaa faaliyeteydi. Üçü resmi olmak üzere bu matbaaların 90 tanesi İstanbul'daydı. İstanbul'daki matbaaların yaklaşık %67'sinin azınlıkların ya da yabancıların elinde olduğunu belirtmek gerekmektedir (Kocabaşoğlu, 1991, 143).

1908-1911 yılları arasında Salah Cimcoz ve Celal Esad tarafından Kalem adlı bir mizah dergisi yayınlanmıştır. Dönemin diğer karikatür ağırlıklı mizah dergileri ise şunlardır: Davul (1908), Âlem (1909), Cem (1910) (Gönenç 2007, 66). Meşrutiyet yıllarında Giresun'da bir de mizah gazetesi çıkarıldığı görülür. 1912'de Da'vâ vekili Ali Osman tarafından çıkarılan Kavlak adlı bu gazete de haftalıktır. Gazetenin gönderilecek yazılar için “*çevrede tebessüm uyandırmayan âsâr derc olunmaz*” şartını koyması da amacını açıkça ortaya koymaktadır (Şahin, 2016, 456).

3. Giresun'da Matbaacılık Faaliyetlerinin Başlaması

Giresun, Millî Mücadele yıllarında ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında basın hayatı bakımından oldukça zengin bir vilayetimizdir. Giresun'daki matbaalarda basılan gazeteler ve dergiler zengin yazar kadrosu sayesinde okuyucularına ulaşmıştır. Yazarlar yerel konuların yanında ülke meselleri hakkında da sıkça yazılar yazmış ve ülke gündemini yakından takip etmişlerdir.

Giresun'da ilk matbaa, İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra kurulmuş olup, 1910-1923 yılları arasında “Giresun”, “İttihat Terakki” ve “Yeni Yol” Matbaaları faaliyet göstermiştir. Meşrutiyet yıllarında Giresun'da beş yayının varlığı dikkat çeker. Bunlar, Giresun, Karadeniz, Giresun Maarif Gazetesi, Kavlak ve Hâdim-i Millet'tir (Albayrak 1997, 288; Şahin 2016, 456). Ahmet Ziyaeddin tarafından çıkarılan Hâdim-i Millet gazetesinin ilk sayısı, 2 Mart 1912'de çıkar. Haftada bir pazar günleri çıkarılan gazetenin idare merkezi “Giresun Hâdim-i Millet Kulübü”dür. Bu gazetenin sloganı da Giresun Maarif Gazetesine benzer: “Vatan ve millete hâdim yazılara sâhifelerimiz açıktır.” (Şahin, 2016, 456).

Ülkemizin iktisadî hayatına dair gazete sütunlarında çok zengin bilgiler bulunmaktadır. Özellikle Giresun limanına gelen ithal malların listesi gazete sütunlarına yansımıştır. Cumhuriyet dönemine ait Giresun çalışmalarında kullanılan yerel kaynakların başında Yeşilgiresun/Yeşilgiresun Gazetesi gelmektedir. 3 Haziran 1925 tarihinde yayın hayatına başlayan bu gazete yerel olarak yayınlanmış olsa da nerede ise ulusal basın kalitesinde ve zenginliğinde yayın yapmıştır. Gazetenin kuruluşunun 75. yılında 2002'de bir armağan niteliğinde hazırlanan “*Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Hasan Öğütçü Armağanı*” ülkemizde bir ilki ifade etmektedir. Yerel bir gazete ana kaynak olarak kullanılarak hazırlanan bu bilgi şöleni birbirinden değerli tarihi ve kültürel bilgiyi ihtiva eden çalışmalardan meydana gelmektedir.

4. Giresun'da Basın Hayatının Gelişmesi

Giresun'da çıkan ilk gazete olarak Giresun Maarif Gazetesi'nin olduğunu görmekteyiz. Bu gazete 1909 tarihinde yayın hayatına başlamış ve yayın hayatını iki yıl kadar devam ettirmiştir. Gazetenin sahibi ise Mehmet Hamdi Beydir (Elmas, 1998, 134). Hâdim-i Millet gazetesi 2 Mart 1912 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Bu çalışmada, Karadeniz gazetesinin ağırlıklı olarak incelenen yazıları, Hâdim-i Millet'in birinci sayısının çıktığı haftaya denk gelen 4 Mart 1912 tarihli 131-4. sayısıyla gazetenin sahibi ve sorumlu müdürü Mehmet Hamdi'nin İstanbul'a gidişi nedeniyle yayına ara verdiği 17 Mayıs 1912 tarihli 141-14. sayısı arasındadır (Şahin, 2016, 457). Ahmet Ziyaeddin'in 2 Mart 1912'de yayın hayatına başladığı “Hâdim-i Millet”, hiçbir partiyle ilgisi olmadığını belirtmesine rağmen, daha ilk sayısından itibaren İttihat ve Terakki partisinin savunuculuğunu yapmaya başlamıştır. Gazetede yer alan yazıların büyük bir kısmı imzasız yayınlanmıştır (Şahin, 2016, 457). Karadeniz gazetesi daha önce çıkan Giresun gazetesinin yerine kurulan bir gazete olduğu bilinmektedir. 12 Şubat 1912 tarih ve 128-1 sayılı nüshasında Mehmet Hamdi'nin “Rüfekâ ve kârî'n-i Muhterememize” başlığı altında Karadeniz gazetesinin, iki yıldır çıkmakta olan Giresun gazetesinin yerine ikame edildiğini duyurur. Karadeniz gazetesi, II. Meşrutiyet sonrası, toplumu meşrutiyet yönetimine dair bilgilendirir nitelikte görünmekle birlikte, özellikle Hürriyet ve İ'tilaf fırkasının Giresun'da faaliyete başlamasından sonra, İttihat ve Terakki partisinin faaliyetlerini eleştiren yazılara yer vermiştir (Şahin, 2016, 456-457). Osman Ağa'nın adını “Gedikkaya” koyduğu haftalık, dört sayfa olan gazeteyi kendi adına çıkarılmasını istemiştir. Feridunzâde Osman yani Osman Ağa yazı yazmaya vakti olmadığından Bekir Sukûti'ye sözlerini ve düşüncelerini iletir ve onun kendi ağzından yazdıklarını dinler ve imzasıyla yayınlanmasına izin vermiştir (Beyoğlu, 1998, 39). Gedikkaya Gazetesi 17 Ocak 1920 tarihinde çıkmış, 25 haftada 26 sayı yayınlanabilmiştir. Gedikkaya Millî Mücadele'de Giresun'un vatanperver insanının sesi ve ruhu olmuştur (Beyoğlu, 1998, 40-41).

Giresun tarih ve kültür hayatında özel bir yere sahip olan Işık gazetesinin yayın hayatına başlaması yörede büyük ilgi ile karşılanmıştır. Millî Mücadele'nin hemen öncesinde yayın hayatına başlayan Işık gazetesi, bu mücadelenin topluma aktarılmasında önemli bir hizmeti de yerine getirmiştir. Işık Gazetesi 1 Nisan 1918 tarihinde yayın hayatına başlamış ve 1927 yılına kadar da faaliyetlerini sürdürmüştür. Gazetenin imtiyaz sahibi Cemşidzâde Nuri Ahmet, Başyazarı Uşşâkî Hayrünnisa Cemil ve Osman Fikret, daimi yazarları İbrahim Hamdi Kitapçı, Edhem Naci Bayazitoğlu, Dr. Naci Duyduk, Can Akengin, Kaymakam Niyazi Tayyib beylerdir (Karaman, 1998, 116). Işık gazetesi başlangıçta, her ayın birinde, on birinde, yirmi birinde olmak üzere ayda toplam üç kez çıkmıştır. Daha sonra her hafta Çarşamba günleri, zaman içinde ise Pazartesi ve Perşembe günleri çıkmaya başlamıştır. Gazetenin 12 sayfa olarak çıktığı da gazetenin haberlerindeki bilgilerden anlaşılmaktadır (Karaman, 1998, 117).

Giresun'un kültür hayatında ve özellikle de Cumhuriyet'in ilk yıllarını aktarması bakımından İzler dergisinin özel bir yere sahip olduğu ifade edilmektedir. İlk sayısı 22 Şubat 1924 tarihinde yayınlanan İzler mecmuası on beş günde bir çıkarılmaktadır. İlk 17 sayıda sahibi Cemil Hüseyin, İdare Müdürü Nuri Ahmet Cimşid Beydir. 18. sayıdan itibaren sahipleri Ak Engin, Nuri Ahmet, Cemil Hüseyin olarak ifade edilmiştir. Mecmuanın II. cildi 13. sayıdan itibaren başlamaktadır (Elmas, 1998, 135).

5. Yeşilgiresun Gazetesinin Yayın Hayatına Başlaması

Giresun'un tarih, kültür, siyaset, iktisat, edebiyat, sanat, spor, ulaşım, turizm, denizcilik, fındık gibi konularda son yüz yıllık hayatında Yeşilgiresun gazetesini görmek mümkündür. Cemşidzâde Nuri Bey'in 3 Haziran 1925 tarihinden itibaren çıkarmaya başladığı "gayri siyasi" nitelikteki Yeşilgiresun gazetesi, Cumhuriyet ve Atatürk inkılaplarına bağlı bir yayın politikası yürütmektedir (Çapa, 2003, 2). Harf inkılabına kadar Arap harfleriyle yayınlanan gazete daha sonra Latin alfabesiyle yayın hayatını sürdürmüştür. Gazete, Gedikkaya adıyla çıkan gazetenin yerine kurulan Işık gazetesinin bir devamı olarak yayın hayatına katılmıştır. 3 Haziran 1925 tarihinden itibaren Yeşilgiresun daha sonra da Yeşilgiresun adıyla yayın hayatını sürdürmüş olan gazete yayın politikasını hiç değiştirmemiştir. Yeşilgiresun gazetesi Hasan Ögütçü tarafından 14 Mayıs 1974'te satın alınmıştır. Bu tarih gazetenin yayın hayatının yeni bir başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Yeşilgiresun gazetesi 29 Ekim 1975'ten itibaren günlük gazete olarak yayın hayatını sürdürmüştür. Cumhuriyet döneminde Giresun çevresi hakkında zengin bilgilere sahip olan gazete, birçok bilimsel çalışmada kaynak olarak da kullanılmıştır.

Ülkemizde ve dünyada teknik gelişmeler yazılı basın üzerinde olumsuz etki yaratmakta ve bu kurumların geleceği hakkında endişelere meydan vermektedir. Özellikle yerel basının zor şartlar altında yaşam mücadelesi verdiği günümüzde, bu tür bilimsel çalışmaların toplum nazarında yerel basına dair duyarlılık yaratması bakımından faydalı olacağı düşünülmektedir. Giresun'daki kültür, sanat, edebiyat, iktisat, ticaret, ulaşım gibi alanlardaki gelişmeleri Yeşilgiresun gazetesi sayesinde rahatlıkla öğrenmekteyiz.

6. Giresun Basınında Bilgi Yurdu ve Türk Ocağı

Yeşilgiresun gazetesinden önce çıkan Işık gazetesinde, isim değişikliği sonrasında Yeşilgiresun'da önemli bilgilere ulaşılmaktadır. Giresun gençlerinin ilk ciddi teşkilatlanmasını Bilgi Yurdu vasıtasıyla gerçekleştirdiklerini görmekteyiz. Bilgi Yurdu Derneği 1923'ten itibaren Türk Ocağı'na dönüştüğü 1925 yılına kadar geçen 2 yıllık sürede Giresun şehrinin sosyo-kültürel hayatında önemli bir yere sahip olmuştur (Karaman, 2003, 23). Giresun'u ziyaret eden Atatürk, "emval-i metrukeden daha sağlam ve büyük bir bina içinde faaliyetlerini sürdürmeleri gerektiğini söyleyerek, tek bir çatı altında birleşerek Türk Ocağı çatısı altında faaliyetleri sürdürülmesini" tavsiye etmiştir (Çapa, 2003, 2).

Türk Ocağı Giresun şubesinin resmî açılış için genel Başkan Hamdullah Suphi Bey'in Giresun'a gelmesi beklenmiştir. Hamdullah Suphi Bey vapur ile önce Trabzon'a gelmiş, ancak İstanbul'da acele işi çıkması üzerine Trabzon şubesini açılışına dahi katılmadan Trabzon'dan ayrılmıştır. Vapur yolcu almak üzere Giresun limanına uğramış, Hamdullah Suphi Bey bunu fırsat bilerek daha sonra Türk Ocağı'na dönüşecek olan Bilgi Yurdu'na uğramış ve gerekli yardımların yapılacağını ifade etmiştir (Işık, 1924, 106; Karaman, 2003, 25).

Cumhuriyetin kurulmasından sonra ülkemizde sivil toplum teşkilatlarının yaygınlaştırılması ve toplumun bilgilendirilmesi için özel gayretler gösterilmiştir. Bu sivil toplum teşkilatlarının başında da Türk Ocakları gelmektedir. Bilgi Yurdu Derneği'nin, Türk Ocağı'na dönüşmesi için bizzat Türk Ocakları Genel Başkanı Hamdullah Suphi Bey'in Giresun'a gelmesi beklenmiş ve Giresun Valisi Rifat Bey'in davet edeceği ifade edilmiştir. Bilgi Yurdu'nun Türk Ocağı'na dönüşmesi için Ocak Genel Merkezinden gerekli izinler istenmiştir (Işık, 1924, 116; Karaman, 2003, 24). Giresun Türk Ocağı'nun açılış için Işık gazetesinde ilan verilerek açılışa vatandaşlar da davet edilmiştir (Işık, 1925, 141). Ocağın 20 Şubat 1925 Cuma günü yapılması düşünülen açılış programı şehirde yaşanan bir yangın felaketi üzerine bir hafta sonraya ertelenmiştir. Giresun Türk Ocağı'nın ilk resmî açılış 27 Şubat 1925 tarihinde gerçekleştirilmiştir (Işık, 1925, 143).

13 Mart 1925 günü ocak merkezinde yapılan ilk idare heyeti toplantısında görev dağılımı yapılarak faaliyetlere başlanmıştır. Ocağın ilk toplantısına 123 üye katılmıştır. Yönetim kurulunda başkanlığa Liman Reisi Hilmi Bey, Murahhaslığa Celal Bey, Kâtipliğe Taçalizâde İzzet Bey, Muhasip Aykotalpizâde Muzaffer Bey, Veznedar Aliefendizâde Cemil Bey seçilmiştir. Ocağın Ankara'daki temsili için de Ankara'da bulunan Giresun Mebusu Musa Kazım Bey seçilerek kendisine bilgi verilmiştir (Karaman, 2003, 26). Türk Ocağı, Giresun'un sosyo-kültürel hayatı üzerinde derin izler bırakacak hizmetlere imza atmıştır. Ocak faaliyetleri sadece Giresun ile de sınırlı kalmamış ülkemizde sürdürülen kalkınma faaliyetlerinin anlatılması, yayılması ve toplumun bilgilendirilmesi için de faal olarak görev almıştır.

Şehrimizde gençlerin spor yapmaları için "spor heyetleri" teşkil edilerek atletizm, futbol takımları kurularak müsabakalara katılmıştır. Ocakta sanat faaliyetleri heyeti en faal birim olarak görülmektedir. Hazırlanan programlarda kadınların da vazife yaptıkları ve Giresun'un değişik yerlerinde bu sanat faaliyetlerinin ahaliye taşındığını ifade etmek gerekir. Ocağın musiki şefliğine Muallime Nebahat Hanım getirilmiş ve yapılan çalışmaların neticesinde de bir konser tertip edilmiştir (Yeşilgiresun, 1926, 26).

Ocak 1927 yılında olağan kongreye gitmiş ve Başkanlığa Dr. Zeynelabidin Bey, Murahhaslığa Operatör Necdet Bey, Kâtipliğe Keldaracızâde Muzaffer Mehmet Bey, Muhasipliğe Ticaret Odası Başkâtibi Osman Bey, Veznedarlığa Ekmekçivelizâde Rasim Bey, Azalığa Topalzâde Osman Fikret Bey, Cemşidzâde Nuri Ahmet Beyler seçilmişlerdir (Yeşilgiresun, 1927, 51).

Giresun Türk Ocağı'nın 10 Şubat 1928 yılında yapılan kongresine üyelerin çoğunluğunu katıldığı ve Giresun Mebusu Musa Kazım Bey'in Kurutay delegeliğine seçilmesine karar verilmiştir (Yeşilgiresun, 1928, 98). Kongrede seçilen idare heyeti kendi arasında yaptığı toplantıda Hacı Ahmetzâde Hasan Tahsin Bey başkanlığa, Dr. Ahmet Hocacı Murahhaslığa, İlk tedarikat Müfettişi Cemil Hüseyin Bey Kâtipliğe, Aykotalpizâde Muzaffer bey Muhasipliğe, Cemşitzâde Nuri Ahmet Bey Azalığa, Karamustafazâde Osman Nuri Bey Veznedarlığa ve Murakabe Heyetine de Evkaf Müdürü Servet bey, Tapu Başkâtibi Emin Bey ve Kösezâde Ziya Bey seçilmişlerdir (Yeşilgiresun, 1928, 100). Türk Ocağı Giresun'daki kültür, sanat, edebiyat ve eğitim hayatında nerede ise belirleyici bir duruma gelmiştir. Ocak üyeleri şehrin her yerinde sürdürdükleri bu faaliyetleri aynı zamanda kayıt altına aldirmek suretiyle de önemli bir hizmeti yerine getirmişlerdir. Bunun yanında toplumsal kalkınma için gerekli olan yetişmiş kadrolar için birçok hizmeti yerine getiren ocak yönetimi kitap ve kütüphane için de çalışmalar başlatmıştır. Buradan hareketle Giresun Türk Ocağı kütüphane kurmak suretiyle halkın aydınlatılmasına önemli katkılarda bulunmuştur (Yeşilgiresun, 1928, 102).

Giresun Türk Ocağı şubesi 1928 yılında şehirde bir müze kurulması için faaliyetlere girişmiş ve bu konuda mahalli gazetelerde "Ocaktan Müze" başlığı ile haber çıkmasını sağlamıştır. Bu habere göre ise "Şehrimiz Türk Ocağı mühim ve hayırlı bir işe başlamıştır. Giresun'un tarihi ve coğrafyası malumatını toplamak üzere gençlerden bir heyet teşekkül ettirmişlerdir. Diğer taraftan eski Giresun'a ait fotoğraflar tedarik edilmiş, halkın eski kıyafetlerini, mahalli eşyalarını, artık maziye karışmış olan ziraat aletlerini toplayıp, bu eserler tasnif edilerek ocakta güzel bir müze haline getirilmesi amaçlanmıştır (Yeşilgiresun, 1928, 105).

Gazete, Türk ocaklarının bütün şubelerinin yeni alfabenin Türk toplumuna öğretilmesi için büyük bir gayret içinde olduğu haberini vermiştir. 16 Ağustos 1928 tarihli "Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde yayımlanan "Türk Ocakları ve Türk Harflerinin tedarisi" başlıklı yazıda; ocakların memleketteki yenilik hareketlerinin başında bulunduğu ve bu gibi hareketleri teşvik ettiği ifade edilerek kısa zamanda hayata geçirileceği" bildirilmektedir (Karaman, 2003, 33). Giresun Türk Ocağı şubesi alınan bu karar gereği hemen harekete geçerek hanımlar için Yeşilgiresun ve İsmet Paşa Mekteplerinde, erkekler için ise şehrin mahallelerinde sekiz kurs açmıştır. Erkeklerin kursları her akşam saat 8 ile 9 arasında yapılacağı bildirilmektedir (Yeşilgiresun, 1928, 131). Kadınlar için ise derslerin Zeliha Hanım, Mediha Hanım ve Şayeste Hanım tarafından her gün 10.30'dan 11.30 kadar devam edeceği bildirilmiştir (Yeşilgiresun, 1928, 131).

Gazetenin farklı sayılarında verilen haberler; Giresun Türk Ocağı şubesi 1929 yılında dünyada ve ülkemizde yaşanan ekonomik kriz karşısında da durmamış ve Aralık ayında kadınlara yönelik olarak dikiş-nakış kursu açmıştır (Yeşilgiresun, 1930, 183). Bu sayede hanımlarında aile ve ülke ekonomisine katkı sağlamaları hedeflenmiştir. Bu kursları vermek üzere de Trabzon'dan İsmet Feryat Hanımı Giresun'a getirmiştir (Yeşilgiresun, 1930, 186). Dünyada ve ülkemizde yaşanan ekonomik kriz sebebiyle ülkemizde de bazı sıkıntıların yaşandığını ifade etmek gerekir. Cumhuriyet'ini yeni inşa eden Türk Milleti zaten büyük kıtlıklar görmüş ve müesseselerini daha yeni teşkil ettirmektedir. Bu gelişmeler ışığında Türk Ocağı heyeti Giresun'da ihtiyaç sahibi olanları tespit ederek onlara imkânlar ölçüsünde yardım etmeyi de kendilerine vazife saymışlardır. Ocak yetkilileri Giresun'da eğitim gören fakir fukara çocuklarının ihtiyacını karşılamak üzere de bir yardım kampanyasına öncülük etmiştir (Yeşilgiresun, 1930, 194). Giresun Türk Ocağı şubesi de

alınan kararlar gereğince 10 Nisan 1931 tarihindeki olağanüstü kurultayından sonra faaliyetlerine son vermiştir. Özellikle Türk Ocaklarının okuma yazma alanındaki faaliyetlerinin daha sonra Millet Mektepleri tarafından sürdürüldüğünü görmekteyiz.

7. Yeşilgiresun ve Millet Mektepleri

Basının millet mektepleri ile ilgili haberlerine göz attığımızda; ülkemizin yeni eğitim politikasının topluma daha rahat anlatılması ve bütün toplum kesimlerine ulaştırılabilmesi için Millet Mekteplerinin teşkilatlandırılması tamamlandığı belirtilmiştir. Çok kısa zamanda teşkilat yapısını tamamlayan Millet Mektepleri, ülkemizin her yerinde faaliyetlerine başlamış ve yeni alfabe ile Türk toplumuna okuma-yazma öğretme gayretine girişmiştir. *“Millet Mekteplerine ait talimatnamesi bu hafta zarfında vilayetimize vürud etmiştir. Halkımızın ümmilikten az bir zaman zarfında kurtarılmasına matuf Pazartesi günü Vali Beyefendinin riyaseti altında teşekkül eden idare heyeti ilk toplantısı münasebetiyle Reiscumhur Gazi Hazretlerine ve Meclis Reisi Kazım, Başvekil İsmet Paşalarla Maarif Vekili Necati Beyefendiye arza karar vererek... (Yeşilgiresun, 1928, 144).*

Millet Mekteplerinin teşkilatlanmasından sonra kısa zamanda Giresun’da bu mekteplerin kurulduklarını ve okuma-yazma kurslarını açtıkları haberi basında yer almıştır. Giresun’da Millet Mektepleri 1 Ocak 1929’dan itibaren faaliyetlerine başladığı, herkesin katılmaya mecbur tutulduğu, *“Millet Mekteplerinin Başmuallimi Gazi Hazretleri bu büyük harf inkılabı ile Türkiye topraklarında okuma ve yazma bilmeyen bir Türk kalmayacaktır”* haberi yer almıştır (Yeşilgiresun, 1934, 145).

Hummalı bir faaliyet içine giren Giresun vilayetinde ve muhtelif kazalarında mekteplerin sıra ile açıldığını görmekteyiz. Bunlardan Piraziz Müdürü Kemal Bey’in gayretleri sonucu mektebi olmayan köylerde kadın ve erkeklerin okumaları için her köye birer muallim bulunmuş, mektep binaları ise halk tarafından yapılmıştır. Piraziz nahiyesinin Şeyhli köyünde Millet Mektebi faaliyetleri diğer köylerimize numune teşkil etmektedir. Bu köyde erkekler ve kadınlar için 3’er dersane bulunmaktadır. Bu mekteplerde 158 kadın ve 183 erkek dersanelere devam etmektedir (Kuruca, 2002, 434-435). Millet Mekteplerinin tesisinde kamunun yanında yöre insanının da maddî ve aynî yardımlarından bahsetmek gerekir. Özellikle binaların inşası sırasında köylülerin imece usullü ile inşaatlarda çalışmalara katılmışlardır. Tirebolu’nun Bada köyünde mektep binasına olmaya elverişli Naipzâde Osman Efendi’ye ait binanın 400 lirası mücavir köy halkından temin edilmiş, 300 lirası özel bütçe tarafından verilmiş, geri kalan 300 lirayı da bina sahibi teberru ettiğinden mezkûr mektep binasının tapusunun hazırlanmasına başlanmıştır (Kuruca, 2002, 435). Muallimler Birliği idare heyeti teşkil edilerek vazifelerin dağıtımı yapılmıştır. Orta mektep tarih öğretmeni Kemal Bey başkanlığa, orta mektep muallimlerinden Ziya Bey kâtipliğe, ilk mektep muallimlerinden İbrahim Bey veznedarlığa, Şayese Hanım, Salim Süha ve Hilmi Bey üyeliğe seçilmişlerdir (Yeşilgiresun, 1928, 142). Gazi Mustafa Kemal Paşa, Giresun’da Millet Mekteplerinin açılması münasebetiyle Giresun Belediye Başkanı Hasan Bey’e gönderdiği telgrafta, *“Açılan Millet Mekteplerine karşı muhterem halkın gösterdiği alaka ve rağbet, bu büyük mücadelede muvaffakiyetiniz hakkında kati kanaatimizi takviye etmiştir. Cümledenize muvaffakiyetler temenni ederim”* şeklindeki temennilerini iletmiştir (Yeşilgiresun 1929, 156).

1932 tarihli gazete haberinde; *“geçtiğimiz Pazar günü Mektepliler Bayramı Tayyaredüzü’nde yapılmıştır. İlk ve orta mektep talebeleri o gün muallimlerinin nezareti altında mütenevvi eğlenceler yapmışlar, cıvıltılı neşeli ve güzel bir gün geçirmişlerdir. İlk mektepler karması ile orta mektep takımları arasında bir voleybol maçını orta mektepliler kazanmıştır”* (Yeşilgiresun, 1932, 242). Giresun ve kazalarında Millet Mekteplerinin inşası kısa zamanda tamamlanarak faaliyetlerine başlanmış ve bu müessese sayesinde eğitim öğretim hayatımıza ciddi katkılar sağlanmıştır. Ülkemizi baştanbaşa bir eğitim ağı ile donatmayı hedefleyen projenin bir ayağı olan Millet Mektepleri sayesinde ülkemizde 1928-1929 yılları arasında 397.476 erkek ve 199.544 kadın olmak üzere toplam 597.020 kişiye okuma yazma öğrenmiş, mekteplerin kapandığı 1933-1934 yıllarında ise 35.183 erkek 5.668 kadın olmak üzere 40.851 kişi okuma yazma öğrenmiştir. Daha sonra 1934 yılı içinde Millet Mekteplerinin yerine Okuma Yazma Sınıfları adıyla yeni bir eğitim uygulamasına geçilmiştir (Kuruca, 2002, 439).

8. Yeşilgiresun ve Giresun Halkevi

Millet Mekteplerinin kapatılmasından sonra aynı hizmetleri sürdürmesi düşünülen Halkevlerinin açıldığı haberini görmekteyiz. Giresun’da Halkevi açılması için parti binasının hazır hale getirilmesi için çalışmaların başlatılmasına karar verilmiştir. Giresun CHF il binasının hazır hale getirilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Fırka Reisi Fahri Bey büyük bir gayret göstererek mevcut parti binasının onarılmasına çaba göstermiştir. Gerekli ekonomik kaynağın temini için de bir piyango düzenlenmiştir (Yeşilgiresun, 1932, 232). Nisan ayı sonuna doğru Halkevi tamirati bitmiş, açılış için gerekli hazırlıklar tamamlanmıştır (Yeşilgiresun, 1932, 240). Giresun’da Halkevi yapılan çalışmaların neticesinde 24 Haziran 1932 Cuma günü parlak bir tören ile açılmıştır (Yeşilgiresun, 1932, 249). Giresun Halkevi kurulduktan sonra muhtelif kültür kollarının da kurulması için çalışmalar yapmıştır. İlk etapta kütüphane ve neşriyat, halk dersaneleri ve kurslar, güzel sanatlar, köycülük, içtimai muavenet, tarih, dil ve edebiyat şubeleri açılmıştır (Yeşilgiresun, 1932, 249).

Cumhuriyetin kuruluşunun onuncu yılına girildiği 1932'li yıllarda daha önce Millet Mektepleri vasıtasıyla sürdürülen okuma-yazma seferberliğinin artık Halkevleri tarafından yürütüldüğünü görmekteyiz. Giresun Halkevi, kültür hayatımızda önemli bir yere sahip olan Aksu Dergisi de yayın hayatını başlamıştır. Aksu Dergisi'nin ilkyazı işleri müdürü Maarif Müdürü Şair Rifat Necdet Bey seçilmiştir. Yazar kadrosunda ise Müderris İsmail Hakkı Bey, Mustafa Şekip Bey, Şair Faruk Nafiz, Necip Fazıl Beyler bulunacaktır (Yeşilgiresun, 1933, 303).

9. Giresun'da Sanat ve Edebiyat Çalışmalarının Basındaki Haberleri

Giresun sanatsal faaliyetler bakımından oldukça zengin bir şehrimizdir. Bir taşra kenti olmasına rağmen, gazete haberlerinden ve diğer yayınlardan anlaşılacağı gibi canlı bir sanat hayatına sahiptir (Elmas, 2003, 253). Cumhuriyet'in ilk yıllarında İstiklal Sineması şehrin ek sineması olarak hizmet vermekte olup, 1923 yılından 1924 yılının Ocak ayına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. Sinema satış ile el değiştirdikten sonra Lale Sineması olarak faaliyetlerine devam etmiştir (Sarısaman, 70). Sinemada 20 Ekim 1924 tarihinden sonra piyano, keman gibi musiki aletlerinin de çalınmaya başladığı ifade edilmektedir (Işık, 1924, 108).

Giresun'da tiyatro, temsilleri kursları düzenlenmekte ve Tunalı Muhammed Nuri'nin verdiği ilanla fotoğraf sanatını öğrenmek isteyenler iki ay müddetle nazari ve amelî kurs verileceği ifade edilmiştir (Yeşilgiresun, 1341, 2). Türk Ocağı şubesinin müzik çalışmaları hakkında zengin bilgilere ulaşılmaktadır. Yapılan çalışmalarda müzik derlemeleri ve halk müziğine kıymet verildiği görülmektedir. Giresun halk müziği bakımından zengin bir yurt kösesi olup, İstanbul Konservatuvar heyetinin bu amaçla şehrimize yaptığı seyahat okuyuculara duyurulmaktadır (Yeşilgiresun, 1930, 177). Giresun'da sinema salonlarının olduğu ve filmlerin ciddi bir izleyicisinin olduğu ifade edilmektedir. Şehrimize gelen yeni filmlerin gazetelerde ilan ile izleyicilere duyurulduğu görülmektedir (Yeşilgiresun, 1929, 178.).

Yeşilgiresun gazetesinin 14 Şubat 1929, 21 Şubat 1929, 28 Şubat 1929, 7 Mart 1929 tarihli ve 152, 153, 154,155 numaralı sayılarında Giresun düşünceleriyle ilgili yazılar yer almaktadır. Gazetenin 9 Mayıs 1929, 16 Mayıs 1929, 30 Mayıs 1929, 6 Haziran 1929, 20 Haziran 1929 tarihli ve 163, 164, 165, 166 ve 168 numaralı sayılarında Giresun ilçesi Görele'den derlenen atasözleri ve deyimler yer almaktadır (Gökşen, 2003, 410). Gazetenin 9 Mayıs 1929, 16 Mayıs 1929, 30 Mayıs 1929, 6 Haziran 1929, 20 Haziran 1929 tarihli 163, 164, 165,166, 168. sayılarında 137 mahalli kelime anlamlarıyla birlikte verilmiştir. Bu kelimeler "Harsî ve Lisanî Komisyon azasından müfettiş Cemil Hüseyin Bey tarafından derlenmiştir (Gökşen, 2003, 411).

Yeşilgiresun gazetesinde şiirler sıklıkla yer bulmaktadır. Ahenk unsuru olarak hece, aruz ölçüsünden daha çok kullanıldığı görülmektedir. İşlenen temalar arasında aşk, tabiat, insan sevgisi, geçmiş zaman duyguları, gurbet, yaşama sevinci, köy hayatı, sosyal meseleler sıklıkla kullanılmaktadır (Elmas, 2003, 261). Giresun'da Memleket Tiyatrosu ve Sümer Tiyatrosu adıyla iki tiyatronun olduğu ifade edilmektedir. Memleket Tiyatrosunda yabancı ülkelerden gelen heyetler temsil vermektedir. Sümer Tiyatrosu yerli oyunları tercih etmektedir (Yeşilgiresun, 1939, 526). Yeşilgiresun gazetesinde isimlerinin sıkça zikredilen sanatçıların başında Can Akengin, Şükrü Turgut, Hilmi Acar, Refik Fikret, Münir Şeref, Ömer Lütfi, A. Akbulut, Enver Konaç, Namık Seniç Mayda, Kemal Beker gelmektedir (Elmas, 2003, 254).

10.Basında, Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da Sağlık

Millî Mücadele'nin ardından ülkemizin her yerinde yeni kurulan devleti inşa ve ayağa kaldırma faaliyetlerinin yapıldığını görmekteyiz. Savaş sonrası 1924 yılında İl Sıhhiye Müdürlüğü bünyesinde 914 kişiye ücretsiz muayene yapılmış, 7945 kişiye çiçek aşısı, 2995 kişiye tifo ve 2960 kişiye de dizanteri aşısının yapıldığı ifade edilmektedir (Işık, 1924, 103). Giresun ve çevresinde de sağlık alanında yapılan çalışmaları bu düşünce üzerinden izah etmek gerekir. Bölgedeki sağlık alanında yapılan uygulamalar çok daha eski tarihlerden başladığı ve bölgede karantina uygulamasının olduğundan anlamak mümkündür (Aslan, 2003, 87).

Yaylalarda bulunan karasığır ve mandalarda hastalık bulunduğuna dair haberlerin yayılması üzerine Baytar Müdürü Vehbi Bey tetkik ve muayene için Temmuz ayı ortalarında yaylalara gitmiştir. Bayhan yaylasında 442, Çadırılı yaylasında 106, Melikli yaylasında 126 ve ceman 724 karasığır ve mandanın birinci ve ikinci barbut aşısı tatbik edilmiştir. Teknecek yaylası karantina altına alınmış ve hastalığın yayılması ve başka yerlere bulaşmasının önüne geçilmiştir (Yeşilgiresun, 1926, 19-4).

Giresun'da ahalinin aynı ve nakdî yardımları sayesinde bir hastahane çalışmasının yapıldığı gazetelere yansımaktadır. Bu düşünceden hareketle Giresun'da bir Memleket Hastahanesi'nin açılmasına karar verilmiş ve bu hastahane fakir ve kimsesizlerin bedava muayene yapılmasına kara verilmiştir (Işık, 1928, 97). 1926 yılı Nisan-Haziran ayları içinde 4601 kişi ücretsiz çiçek aşısına tabi tutulmuş ve yine aynı dönemde 347 kişi tifo aşısı olmuş ve 644 kişiye de kinin verilmiştir (Yeşilgiresun, 1928, 20-5).

Giresun ve çevresinde sağlık konusunda bazı kanundışı faaliyetlerin de olduğu ve bunun önüne geçmek için tedbirler alındığı ifade edilmektedir. Sivaslı Ahmet adında bir halı tüccarının Piraziz ve çevre

köylerde sahte doktorluk yaparak gözlerinden hasta olan bir kişiyi tamamen göremez hale getirdiği ifade edilmektedir (Yeşilgiresun, 1928, 92).

Yine, buna benzer bir şikâyetle, bir yalancı hekimin elinde nalbant vasıtasıyla hekimlik yapmaya çalıştığı bu kişinin Bulancak ve Piraziz yöresinde faaliyetlerde bulunduğu haberi üzerine gerekli kanuni işlemlerin başlatıldığı haberini görmekteyiz (Yeşilgiresun, 1929, 148). Yörede sahte hekimlik yaparak insanlarımızı istismar ettiğine dair haber de sahte doktor hakkında işlem yapıldığı bildirilmektedir (Yeşilgiresun, 1932, 272).

Giresun ve ilçelerinde yapılması düşünülen hastahaneler için yardım kampanyalarının düzenlendiğini görmekteyiz. Tirebolu ve Görele kazalarında yapımı düşünülen hastaneler için toplanan yardım miktarının 70.000 lirayı aştığı bildirilmektedir. Bağış yapanlar 500 lira üzerinde bağış yapmaları halinde bu kimselerin hastahane binasına birer fotoğraflarının asılacağı bildirilmiştir (Yeşilgiresun, 1933, 289).

Giresun Hastahanesinin bir yıllık faaliyetlerine bakıldığında önemli hizmetleri yerine getirdiği görülmektedir. Hastahane bir senede 56 büyük ve 103 küçük olmak üzere 159 ameliyat yapılmıştır. Bu ameliyatlardan 13 tanesi kanser gibi mühim ameliyatlardan olup, 2370 serviste ve 1115 ayakta olmak üzere hastalara pansuman yapılmıştır (Aslan, 2003, 94). 19 Mayıs 1938 tarihinde temeli büyük bir törenle atılan Giresun Memleket Hastahanesi 19 Mayıs 1944 tarihinde yine coşkulu kalabalıkların katılımıyla açılmıştır (Yeşilgiresun, 1944, 536).

11. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da İktisadi Durumunun Basındaki Yansımaları

Doğu Karadeniz'in önemli bir liman şehri olan Giresun'un ticarî hayatında bu limanların önemli katkılarının olduğu görülmektedir. İç kesimlerden limana getirilen mallar buradan ihraç edilmekte ve ihtiyaç duyulan mallardan liman sayesinde bölgeye getirilmektedir. Giresun limanından ilk defa olmak üzere Seyr-i Sefain Kumpanyasına ait Karadeniz vapuruyla tütün sevkiyatının yapıldığını görmekteyiz (Işık, 1924, 98).

19. yüzyılın sonlarında iç fındık elde etmek için yurt dışından fındık kırma makinesi ithal edilmiştir. Daha önce el makinelerinde yapılan bu iş bundan sonra getirilen makinenin yardımı ile daha kolay yapılmaya başlanmıştır. Giresun'da hemen her evde elle çalışan değirmenler vardı. Bu değirmenlerde fındık iç hale getiriliyordu. Bu yolla yapılan işlemlerde fındık zarar görmekte ve zamanında yetiştirilememekteydi. Giresun halkı makine gelmesiyle evlerindeki işlerinden olacakları endişesiyle makine ithaline önceleri karşı çıkmıştı (Karaman, 1999, 145).

Fındık ticaretinde yaşanan en ciddi sıkıntı olarak üretilen fındığın komisyoncular tarafından Avrupa pazarlarına sürülmesi meselesi olarak ifade edilmektedir. "Fındık transit Marsilya'ya naklediliyor. Rum tüccarlarla bazı Türk tüccarlarının faaliyetleri neticesinde fındık transit merkezi Marsilya'ya gitmiştir. Fındık üretiminin merkezi durumundaki Giresun'da senelik 30.000-40.000 kantar, Ordu'da 12.000-18.000 kantar, Trabzon'da 18.000-25.000 kantar Rize bölgesinde 7.000-10.000 kantar fındık ürünü hasat edilmektedir. Yine bu ürünlerden asgari 70 kuruştan 21.560.000 kuruş gelir elde edilmektedir. Bu miktarın %10 transit hakkını Marsilya'ya aktardığımızda Rumların cebine açıktan 1.078.000 kuruş girmektedir. Bu Türk tüccarının ve insanının kabullenebileceği bir şey değildir." (Işık, 1924, 83).

Giresun limanından 1339_senesi_Kanun-ı sani bidayetinden (1924 Şubat), 1340 senesi Kanun-ı evvel nihayetine (1925 Şubat) zarfında fındık dışında 81.160 kilo kabuklu ceviz, 18.686 kilo ceviz içi, 322.070 kilo kuru fasulye, 7.500 kilo patates, 2.600 kilo arpa, 1.535 kilo pirinç, 19.791 kilo tütün, 350 kilo zeytin tanesi, 351 kilo halı, 31.516 kilo çuval, 150 kilo yün, 1.269 kilo peynir, 16.136 kilo sadeyağ, 450 kilo kanaviçe, 576 kilo kayem, 772 kilo av derisi, 190 kilo bal, 6.698 kilo pekmez, 154.545 kilo yumurta, 5.292 reis koyun, 2.338 reis keçi, 434 reis sığır ihraç edilmiştir (Işık, 1924, 141).

Giresun ve havalisinde üretimine başlanmak istenen turuncgillerin Fransa turuncgillerinden aşılacak suretiyle elde edilmesi yoluna gidildiği ifade edilmektedir. Bu arada köylüye tohum ve fidanların bedava dağıtılması sayesinde kısa sürede üretimin başlatılması da amaçlanmıştır (Yeşilgiresun, 1927, 59). Bu gelişmelerin ışığında Giresun ve kazalarında limon, mandalina, portakal gibi turuncgillerin yanında çay, ceviz gibi ürünlerin fidanları da bölgeye getirilip deneme üretimlerine başlanmıştır (Yeşilgiresun, 1929, 180). Giresun limanına 1925 yılında yurdun başka yerlerinden gelen malların başında kuru sığır derisi, kahve, pamuklu, şeker, gaz yağı, sabun, pamuk ipliği, demir çivi, matbaa kâğıdı, kösele, limon, makarna, saman, saç ve emsali, müstamel elbise, ipekli mensucat, sigara kâğıdı, çimento, makine yağı, benzin, mısır, boya, lastik, şapka, çay, zücaciye/lamba şişesi, kimyevi gübre gibi malların getirildiği görülmektedir. Bu malların toplam kilosu 1.859.895 kilo olup bedeli ise 751.448 liraya tekabül etmektedir (Yeşilgiresun, 1926, 16).

Giresun limanından Mart 1926 kayıtlarına göre; 1 Kânunusani iptidasından 28 Şubat gagesine kadar Avrupa'ya yapılan fındık ihracatı miktarı, kabuklu fındık 30.270 çuval, 2.363.361 kilo, fındık içi 64.674 çuval

5.297.910 kilo, çürük fındık içi 2357 çuval, 186.267 kilo kadardır. Şubat ayı içinde Giresun piyasasında tombul fındık 31-32 kuruş, sivri fındık 27-28 kuruş, badem fındık 30 kuruş, fındık içi 80 kuruş, kırık iç 55 kuruş ve çürük iç ise 16 kuruşa işlem görmektedir. 1926 yılının Kânunusani ayında Giresun limanına mal nakli için 31 vapur gelmiş olup, bu gemilerden 26'sı Türk, 2'si Fransız, 3'ü, İtalyan bandırası taşımaktadır. Limandan bu zaman içinde 139 adet motor ve yelkenli gelmiştir. Mezkûr vapurlardan Türk sancağına sahip vapurlar 324.631 kilo ihracat ve 794.999 kilo ithalata ait yük taşımıştır. Giresun limanına yabancı bandıralı gemiler ile 401030 kilo ihracat ve 48930 kilo ithal malı taşımıştır (Yeşilgiresun, 1926, 16).

Giresun Ziraat Müdürlüğü bölgedeki tarımsal üretimi desteklemek ve belli bir standarda kavuşturmak amacıyla 1927 yılında Batlama Deresi bölgesinde bir Ziraat Bahçesi kurulmuştur (Yeşilgiresun, 1928, 114). Bu gelişmelerin ışığında Giresun ve kazalarında limon, mandalina, portakal gibi turuncgillerin yanında çay, ceviz gibi ürünlerin fidanları da bölgeye getirilip deneme üretimlerine başlanmış idi (Yeşilgiresun, 1930, 192). Giresun ve havalisinde üretimine başlanmak istenen turuncgillerin Fransa turuncgillerinden aşılacak suretiyle elde edilmesi yoluna gidildiği ifade edilmektedir. Bu arada köylüye tohum ve fidanların bedava dağıtılması sayesinde kısa sürede üretimin başlatılması da amaçlanmıştır (Yeşilgiresun, 1927, 59).

Fındık Bayramı, Giresun insanının geçimini temin ettiği fındık konusunda ne kadar hassas olduğunun bir belgesi olarak kabul edilebilir. Bu bayram 1925 yılına kadar sadece ahalinin kendi arasında ve resmî katılımların olmadığı bir bayram olarak görülmektedir. 1926 yılından itibaren ise, Giresun Ticaret ve Sanayi Odası bu törenlerin düzenlenmesinde ön plana çıkmıştır. Tören bu tarihten itibaren tüccarların ticarethanelerinde değil, bizzat Ticaret Odasının kendi salonlarında yapılmaya başlanmıştır. Törenin bu tarihten itibaren daha düzenli yapılması bölgede ciddi bir alkanın da oluşmasına zemin hazırlamıştır. Tören için yapılan masrafların karşılanması işini de Ticaret Odası üstlenmiştir (Yeşilgiresun, 1927, 72).

Giresun limanına 1925 yılında yurdun başka yerlerinden gelen malların başında kuru sığır derisi, kahve, pamuklu, şeker, gaz yağı, sabun, pamuk ipliği, demir çivi, matbaa kâğıdı, kösele, limon, makarna, saman, saç ve emsali, müstamel elbise, ipekli mensucat, sigara kâğıdı, çimento, makine yağı, benzin, mısır, boya, lastik, şapka, çay, zücaciye/lamba şişesi, kimyevi gübre gibi malların getirildiği görülmektedir. Bu malların toplam kilosu 1.859.895 kilo olup bedeli ise 751.448 liraya tekabül etmektedir (Yeşilgiresun, 1926, 16). 1925 yılında Giresun limanına yurt içinden gelen mallar içinde genellikle kahve, pamuk, şeker, gaz yağı, sabun, demir çivi, saç ve emsali, çimento ve mısır gibi temel ihtiyaç maddelerinin geldiği görülmektedir (Kuruca-Kara, 2003, 136).

Bu arada Avrupa piyasasında etkili olan Rum asıllı tüccarlar, fındık fiyatlarını istedikleri gibi ayarlamak suretiyle Türk müstahsili ve tüccarını zarar ettirmekteydi. 1927 senesi fındık mahsulü yok pahasına elden çıkarılmıştı. Rum Pisani kardeşler Avrupa piyasasında Türk fındığı aleyhinde propagandalar yaparak 11 Ocak 1928 yılında fındık fiyatını 8-10 kuruşa düşürmüş, 6 Şubat 1928'de Hamburg'da yayınladıkları bildiride fiyatları 3-4 kuruşa kadar düşürdüklerini beyan etmişlerdir. Türk fındığının Avrupa piyasasında olumsuz bir duruma düşürülmesi karşısında basın yoluyla konuya Celal Sahir imzasıyla açıklık getirilmiştir. "Onlar bizim hayat damarlarımızı kesmek ve bir an evvel bizi felaket, fakir ü sefalet içerisinde inleterek öldürmek isteyenlerdir. Mamafih biz Rum'un memleketimiz için hiç de hayır rüya görmeyeceğini bilmeyecek kadar safdil değiliz. Bir taraftan mahsulümüz aleyhinde propaganda yapar iken diğer taraftan da Ticaret Vekâlet Celilesi'ne Yunanistan'da yetiştirilmek üzere Giresun fındık fidanlarından yüz bin adet verilmesini talep ve rica etmiş ise de, bu müracaat Vekil-i Âlimiz Rahmi Beyefendi hazretleri tarafından derhal reddedilmiştir. Tabii ki palikaryaların bütün ihracat-ı emtianun üzerinde yapmakta oldukları propaganda ve oynanmak istedikleri rol vekâletçe malumdur." (Yeşilgiresun, 1928, 135).

Şebinkarahisar'ın ince kabuklu beyaz cevizi dünya piyasalarında ziyadesiyle aranan bir ürün olduğu bilinmektedir. Ceviz içi Karahisar'da yumurta kadar ehemmiyetlidir. Ceviz istihsalâtın diğer senelere göre 1932 senesinde yaklaşık %50 daha düşük olacağı tahmin edilmektedir. Bu seneki ceviz ihracatından yaklaşık 50.000 lira gelir elde edilmesi beklenmektedir (Yeşilgiresun, 1932, 268). Ceviz üretiminin istenilen seviyede olması halinde yıllık gelirin 100.000 lira civarında olacağına dair ifadeleri de görmekteyiz. Şebinkarahisar'ın Kırkgöz Mahallesi orijinalidir. Bu cevizin ortalama ağırlığı 9.40 gr. İç ağırlığı 6.60 gr. İç randımanı %63 ve yağ içeriği ise %69.40 olarak bilinmektedir (Kuruca, 2003, 372).

Sütçülük, ipek böcekçiliği, arıcılık, dokumacılık, dericilik, madenlerin işletilmesi, hayvancılık, tohumların ıslahı gerekli ehemmiyetin verilmesi gerektiği hakkında haber verilmektedir (Yeşilgiresun, 30 Teşrin-i sani 1933, no.316). Dokumacılık, Şebinkarahisar'da Tamzara mahallesinde ve bir miktar da Kırkgöz mahallesinde yapılmaktadır. Kamçılı adı verilen el tezgâhlarında Yedikule, Kayseri, Malatya ve Adana bölgelerinden gelen ipekler buradaki tezgâhlarda işlenmektedir (Kuruca, 2003, 370).

Şebinkarahisar ve havalisinde yetiştirilen hayvanların yeni usullerle bakımlarını yapılması ve elde edilen sütlerin değerlendirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bu uygulamaların yapılması halinde yöre ekonomisine ciddi katkılar sağlanacağı ifade edilmektedir (Yeşilgiresun, 1933, 317).

12. Giresun Basınında Fındık Kooperatifinin Kurulması

Kurulması düşünülen fındık kooperatifi sayesinde, fındığın daha da kıymetleneceği köylünün zor şartlarla tüccarın eline düşmesinin önleneyeceği hesaplanmıştı. Kurulacak olan kooperatif aynı zamanda doğrudan ihracat yapabilecekti. Kooperatif sayesinde piyasa fiyatları devamlı takip edilecek, fındığın değerini düşürmek isteyenlerle mücadele edilecekti. İspanya'daki fındık tarım kooperatifi ile ihracatçı tüccarların arasındaki uygulama örnek alınacaktı. Kurulması düşünülen kooperatif için halen çalışmalarını sürdüren ve mahsulünün %80'inin bu kurum tarafından ihraç edilen Danimarka'nın kooperatif sistemi örnek alınacaktı. Kooperatif sayesinde tüketicilerle doğrudan temasa geçilerek Trieste, Marsilya, Amsterdam, Hamburg ve Londra gibi merkezlerde kooperatifin şubelerini açmayı düşünmüşlerdir. Buna benzer örneklerden olarak daha önce Giresun'daki büyük fındık tüccarları Avrupa'ya ve Amerika'ya seyahatler yaparak mal bağlantıları yapma yollarını aramışlardır (Işık, 1924, 110). Millî Mücadelenin ardından İstanbul'dan Marsilya'ya giden Rum kökenli fındık tüccarları Marsilya'yı dünya fındık borsasının merkezi haline getirmişlerdir (Yeşilgiresun, 1926, 34).

Daha önce İstanbul borsasında belirlenen fındık fiyatları Marsilya'dan tespit edilmeye başlanmıştır (Işık, 1924, 83). Rum tüccarlarının Türk fındığına karşı olumsuz tutumları daha sonraki yıllarda da devam etmiş olup; Trieste ve Hamburg'da şubeleri bulunan Pisani Ticarethânesi'nin 1928 yılında müşterilerine Türk fındığı yerine İspanya fındığı teklif etmeleri ile bu açık bir şekilde ortaya çıkmıştır (Yeşilgiresun, 1928, 110).

20 Teşrin-i sani 1926 tarihinde Marsilya piyasasında fındık içinin kilosu 265 şilinge daimî müşteri bulabilmektedir. Rum ve Ermeni simsarları fındık ticaretinden uzak tutmak kaydıyla fındık kooperatifini kurmak ve bu yolla ticaretimizi yürütmek zarureti vardır. Hamburg piyasasında son günlerde fındık yeni lavanter 245 şiling, yeni Giresun, Ordu, Trabzon 250, eski İspanya 225, yeni İspanya 250 kıymet bulmaktadır. Yine Teşrin-i sani de Ordu, Trabzon 227.6, Kanun-ı evvelde yeni Ordu, Trabzon 230, Kanun-ı sani de yeni Ordu, Trabzon 235, Giresun malî 237.6, Teşrin-i sani de İspanya ekstra 233, Kanun-ı evvel de ekstra İspanya 235 şilinge işlem görmektedir (Yeşilgiresun, 1926, 34).

New York Ticaret Temsilcimiz Naci Bey'in Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki fındık ticareti hakkında gönderdiği raporda Türkiye'den Amerika'ya çok az kabuklu fındık ihraç edildiği, iç fındık ise rakip ülkeler olan İspanya'nın geldiği ifade edilmiştir (Oktar, 2003, 15). Avrupa'da ve Amerika'da mevcut büyük ithalat komisyoncuları ufak ihracatçılar ile ticarî münasebette bulunmak istemezler. Avrupa ve Amerika'ya ufak partilerde mal ihracı kar getirmez. Tüccarların birleşmeleri lazımdır, birleşip kuvvetli ihraç evleri vücuda getirmek lazımdır. Büyük parti mal gönderme iktidarında olmayan fındık tüccarına tavsiyem hiç vakit kaybetmeden birleşip bir iki kuvvetli ihracat evi vücuda getirmeleridir (Yeşilgiresun, 1926, 18-3; Oktar, 2003,18).

Bu arada Giresun ve havalisinde kurulması düşünülen fındık kooperatifi konusunda Aralık 1926 yılında toplanan Birinci Giresun Ticaret Kongresinde ele alınmıştır. Kooperatif adıyla gündeme gelen ve 80 kurucu üyesi olması düşünülen kooperatifin nizamnamesinin hazırlanması için 5 kişilik bir heyet oluşturulmuştur. Ocak 1928 tarihinde toplanan İkinci Giresun Ticaret Kongresinde 250.000 liralık sermayeli kooperatif için Feridunzâde Hacı Hasan Bey başkanlığında 15 kişilik bir heyet oluşturuldu (Yeşilgiresun, 1927, 97). Kurulacak fındık kooperatifi ile köylünün fındığının kıymetleneceği ve köylünün tüccar tarafından istismar edilmesinin önüne geçilmesi düşünülmüştür. Kooperatif aynı zamanda doğrudan fındık ihracında da bulunabilecekti. Bu uygulamada mahsulünün yaklaşık %80'lik bir kısmını ihraç eden Danimarka örnek alınmak istenmiştir (Yeşilgiresun, 1928, 131). Bu arada tüketiciler ile doğrudan temasa geçilmek üzere, Trieste, Marsilya, Amsterdam, Hamburg ve Londra gibi büyük ticaret merkezlerinde şubeler açılması düşünülmüş idi (Yeşilgiresun, 1928, 131).

Şehrimizde kurulan Fındık Tarım Satış Kooperatiflerinin toplantısı yapılarak idare meclis üyeleri tespit edilmiştir. İdare heyeti Ali Arif Larçin (başkan), Abdullah Akgün (as başkan), Hasan Akalın (üye) Mehmet Dizdar (üye), olmak üzere ve Toraman Kabasakal, Ahmet Kul, Ali Turgut hakem heyeti olarak seçilmişler ve yine Osman Nuri Gürel ise kontrolör olarak seçilmiştir (Yeşilgiresun, 1938, 545).

13. Giresun'da Ulaşım Faaliyetlerinin Basındaki Haberleri

Giresun, Doğu Karadeniz bölgesinde bulunan Giresun, karayolu bağlantıları Cumhuriyet'in ilk yıllarına gelindiğinde de pek değişmemişti. Giresun-Şebinkarahisar tarihi yolu iç bölgelerle ticaretin sürdürüldüğü önemli bir yol olarak kullanılmaktadır. Karadeniz şeridinde önemli bir limana sahip olan Giresun, limanı sayesinde Trabzon ve Samsun'dan sonra bölgenin en önemli ticaret merkezlerinden biri

olma özelliğini korumuştur (Demircioğlu, 2003, 195). Giresun limanı bölgenin ihtiyacını karşılamak için kullanılan merkez durumundadır. XX. yüzyılın başındaki vaziyet de hemen aynı olup, seferlere bir şirket daha katılmıştır. Giresun'a uğrayan kumpanyaların hepsinin burada acentesi vardır. İdare-i Mahsusa (Hüseyin Efendi), Rus kumpanyası (Aleksander Kibriyoti Efendi), Loid kumpanyası (Mösyö Oyani Papadopulo), Fransız Mesajeri kumpanyası (Mösyö Tomi Cena), Fransız Pake kumpanyası (Misak Filisyan Efendi), Yunan kumpanyası (Yorgi Pisani Efendi), İtalyan kumpanyası (Mösyö Edvar Braçoti) ve Almanya kumpanyası (Hohşitrasser) (Tozlu, 2003, 188).

Özellikle uzak yerlerden yani Doğun ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden kervanlarıyla gelen kervancaların barınmaları ve konaklayabilmeleri için Şebinkarahisar-Giresun yolu üzerinde hanların kurulduğu görülmektedir. Bu hanlardan Taşhan, Elmatepe, Erimez, Kulakkaya, Maşlakhan, İkisü, Kanlıhan, Tamdere, Asarcık ve Çatlakhan Şebinkarahisar yolu üzerinde faaliyet gösteren hanlardandır (Demircioğlu, Kuruca, 2006, 41). Giresun'a ilk taksii 1921 yılında gelmiş olup bu taksii Osman Ağa'ya aittir. Taksinin şoförlüğünü ise Vahit Usta(Akın) yapmaktadır (Menteşeoğlu, 2000, 462). Giresun-Şebinkarahisar yolunda 1926 yılına kadar sadece hayvanlarla ulaşım yapılabilmektedir. Hükümetin bu yolun bitirilmesi için tahsis ettiği para ile yol yapım çalışmaları hızlandırılarak 1926 yılında, ilk kez bir otomobil Şebinkarahisar'a gidip gelmiştir. Yolun güzergâhı; Giresun - Erimez Hanları - Gâvur Hendeği - Sipahiler Köprüsü - Despot Suyu - Kulakkaya - Süllü Köyü- İkisü - Tamdere - Asarcık - Tamzara'dan geçerek Şebinkarahisar'a ulaşmaktaydı. Ancak 1928'de yolun güzergâhı Dereli üzerinden geçecek şekilde Kümbet - Kanlıhan hattına kaydırılmıştır (Gülşen, 2014, 139). Bu güzergâhta kullanılır hale getirilen yol Bulancak'a kadar olan kesimdir. 1925 yılı Aralık ayından itibaren güç şartlarda da olsa otomobillerin Abdal'a (Piraziz) kadar gitmeye başlamış ve 1927 Mayıs'ından itibaren de günlük olarak araçlar Bulancak'a kadar işlemeye başlamıştır.

1928 yılında Giresun-Abdal arasında 1928 yılında iki kamyon ve sekiz işçi çalışmalara başlayarak yolun açık kalması için çalışmışlardır (Aydın, 2003, 288). 1928 yılında Görele'yi Çanakçı üzerinden Kürtün'e bağlama çalışmalarına tesadüf edilmektedir. Bu yol çalışması 1928 yılında İmatlı'ya kadar ulaşmış ve Mart ayında Çanakçı'ya kadar çıkabilmesi gayesiyle 500 amele çalışması için gerekli resmî izin alınmıştır (Yeşilgiresun, 1928, 144).

Şebinkarahisar'ı Giresun ve Erzurum'a bağlayacak bir demiryolu projesinin çizildiği ve siyasî şartların kötüleşmesi yüzünden bu projenin hayata geçirilemediğini görmekteyiz. Bu çalışmaların birinde Karahisar yollarında meydana gelen tahribatın tamiri ve yol yenileme çalışmaları için fenni memur Bedri Bey bu çalışmalara vazifeli kılınmıştır (Yeşilgiresun, 1929, 164). Giresun'u iç kesimlere bağlayan ve şehrin ekonomisi açısından çok önemli olan bu yolların üzerindeki köprülerin yapımı için Haziran 1933 yılında 50 bin lira tahsisat ayrılmıştır (Yeşilgiresun, 1933, 297).

Temmuz 1934 tarihli gazete haberinde Giresun ve Trabzon ahalisinin iki şehir arasında düzenli sefer isteklerini görmekteyiz (Yeşilgiresun, 1934, 345). Tirebolu'dan Trabzon ve Giresun tarafına giden sağlıklı yolların yokluğu ciddi sıkıntılara sebep olmaktadır. İlçeyi iç kesimlere bağlayacak yeterli yolların da olmaması birçok sıkıntıyı beraberinde getirmektedir. Aynı şekilde Harşit Irmağı ile Espiye'deki Gelivara Deresi üzerindeki köprüler yeterli olmayıp ihtiyaca cevap verememektedir. Bu köprüler yağın yağmurlar neticesinde sürekli yıkılmakta ve sele karşı direnememektedir. Tirebolu ahalisi Giresun ve Görele tarafına otomobil ile gidilebilecek bir yolun yapılmasını heyecanla beklemektedir (Sarısaman, 1999, 106).

Şebinkarahisar yolunda yaşanan problemlerden rahatsız olan Giresun halkı Aksu vadisinde bir yol çalışması başlatarak Dereli üzerinden Şebinkarahisar'a ulaşmayı planlamışlar ve bu çalışma 1912 yılında başlatılmıştır. Bu çalışma 1936 yılına kadar devam etmiş ancak bitirilememiştir. 1936 yılında bu yolda 800 amelenin çalıştığı ve bu sayının 1938 yılında 5 bine çıkarılarak yolun bir an önce bitirilmesine çalışılmıştır (Aydın, 2003, 287).

Giresun'u çevre şehirlere bağlamak üzere başlatılan ulaşım faaliyetleri özellikle Cumhuriyet döneminde önemli gelişmeler göstermiştir. Trabzon ve Ordu şehirlerini Giresun'a bağlayan çevre yolu zaman içinde modern bir ulaşım ağına kavuşmuştur. Giresun'u iç kesimlere bağlayan Şebinkarahisar ana yolu olmak üzere yapılan yollar değişik zamanlarda yapılan eklemelerle birlikte oldukça güvenli bir yol haline gelmiştir. Bunun yanında Giresun limanı tarihi özelliğini muhafaza ederek yapılan yeni binalar ile daha modern bir liman haline gelmiştir. 1910'lu yıllarda Gümüşhane-Tirebolu hattında bir demiryolu gündeme getirilmiş olmasına rağmen bu yolun hayata geçirilmesi mümkün olmamıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Basın yayın hayatı modern toplumların en temel unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Basın sadece günlük haberlerin topluma aktarıldığı kurumlar olarak da görülmemelidir. Basın yayın kurumları birçok tarihî ve kültürel zenginliği gelecek nesillere taşımak için de bir vasıta olarak görülebilir. Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılın başlarında ecnebler tarafından başlatılan basın yayın hayatımız bu yüzyılın

ortalarına doğru yerli ve millî basın olarak karşımıza çıkmaktadır. 19. yüzyıl boyunca taşrada İstanbul'a göre daha ciddi ve kuvvetli bir gelişme gösteren basın ve yayın organları Türk toplumu üzerinde derin izler bırakmıştır. 20. yüzyılın başından itibaren ise yerel basının daha da güçlenerek ve yeni politikalar çerçevesinde yayın hayatlarını sürdürmüşlerdir. Mahallî matbaalarda basılan kitaplar, gazeteler ve dergiler toplumun kültür hayatı üzerinde doğrudan etkili olmuştur.

Giresun basın ve yayın hayatı bakımından ülkemizin en zengin şehirlerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 1910'lu yıllarda itibaren şehirde hizmet veren üç tane matbaa olması bu bilgileri doğrulamaktadır. Yine sadece gazete değil aynı zamanda mizah dergisi ve edebiyat dergilerinin Giresun'da artık toplum hayatına girdiğini görmekteyiz. Hadim-i Millet, Işık, Giresun, Yeni Giresun, İzler, Kavlak, Gedikkaya gibi gazete ve dergiler kültür hayatımız için önemli bilgileri ihtiva etmektedir. Bu gazete ve dergiler hakkında birçok bilimsel çalışmanın yapıldığını ve yapılmakta olduğunu ifade etmek gerekir. Çalışmanın konusu ve ana kaynağı olan Yeşilgiresun gazetesi 3 Haziran 1925 tarihinden günümüze kadar geçen süre içinde yayın hayatına hiç ara vermemiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki uygulamaları gazetenin sütunlarından takip etmek mümkündür. Gazete "memleket menfaatini" hedef aldığı yayın politikasında değişen siyasi iktidarlara rağmen hiçbir değişikliğe gitmemiştir. Haftalık olarak yayın hayatına başlayan Yeşilgiresun gazetesi daha sonra günlük gazete olarak yayın hayatını sürdürmüştür.

KAYNAKÇA

- Albayrak, Hüseyin (1997). Millî Mücadele'de Giresun Basını. *Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996*, İstanbul: Giresun Belediyesi Yayınları, s. 287-323.
- Aslan, Mithat Kerim (2003). Atatürk Devrinde Giresun'da Sağlık Faaliyetleri. *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 87-95.
- Aydın, Fatma Emiroğlu (2003). 1928-1940 Yılları Arasında Yeşilgiresun Gazetesi Haberlerine Göre Giresun'da Yol Faaliyetleri. *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 285-289.
- Benek, M. Kazım (2016). Osmanlı'da Basının Doğuşu Ve II. Meşrutiyete Kadarki Gelişimi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi | Journal of Social Sciences Institute*, S. 6 - 7, s.27-39.
- Beyoğlu, Süleyman (1998). Osman Ağa'nın Gedikkaya Gazetesi ve Mustafa Kemal Paşa. *Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998*, İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, s. 39-43.
- Çapa, Mesut (2003). Yeşilgiresun Gazetesine Göre Giresun'da Millî Gün Kutlamaları ve Atatürk. *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 1-11.
- Çıkla, Selçuk (2009). Tanzimat'tan Günümüze Gazete-Edebiyat İlişkisi. *Türkbilgi*, /18, (34-63).
- Demir, Kenan, (2014). Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler. *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.5, İğdır, s. 57-88.
- Demircioğlu, İsmail (2003). 19. Asrın İkinci Çeyreğinde Giresun. *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 195-199.
- Demircioğlu, İsmail Hakkı, Kuruca, Nazım, (2006). XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Şebinkarahisar-Giresun Ticaret Yolu (İpek Yolu). *Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi*, S.7, Genelkurmay ATASE ve Denetleme Başkanlığı Yay, Ankara Şubat, s. 35-41.
- Doğaner, Yasemin (2012). Hürriyet ve Modernleşme Enstrümanı Olarak Osmanlı'da Basın. *EFD*, C.29, S.1, Haziran, s. 109-121.
- Elmas, Nazım (1998). İzler Mecmuası'nın Giresun Kültür Hayatındaki Yeri. *Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998*, İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, s. 133-144.
- Elmas, Nazım (2003). Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da Sanat ve Kültür. *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 251-270.
- ertuğ, Refik (1959). *Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi*, İstanbul.
- Gökşen, Cengiz (2003). Yeşilgiresun Gazetesindeki (1925-1933) Folklorla İlgili Yazılar ve Bunlardan Biri: Misafirlik Adetleri. *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 409-423.
- Gönenç, Aslı Yapar (2007). Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi. *İletişim Fakültesi Dergisi*, İstanbul, s. 63-78.
- Gülşen, Aydın (2014). *Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945-1960)*. Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Ankara.
- İbrahimova, Osman (2016). Osmanlı Devleti'nde İlk Basın Yayın Faaliyetleri ve Tuna Gazetesi. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.5, Kars, s.82-94.
- İnuğur, Nuri (1982). *Basın ve Yayın Tarihi*. İstanbul.
- Karaman, Oktay (1998). Giresun Basın Tarihinden Levhalar: Işık Gazetesi. *Giresun Kültür Sempozyumu 30-31 Mayıs 1998*, İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, s. 115-132.
- Karaman, Oktay (1999). *Giresun Kazası (1850-1900)*. Basılmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Erzurum.
- Karaman, Oktay (2003). Bilgi Yurdu Derneği ve Türk Ocağı Giresun Şubesi. *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 21-38.
- Kocabaşoğlu, Uygur (1991). Tuna Vilayet Gazetesi. *OTAM*, S.2, Ankara, s.141-149.
- Koloğlu, Orhan (2006). *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul.
- Kuruca, Nazım (2002). Giresun'da Millet Mekteplerinin Kuruluşu ve Eğitim Faaliyetleri. *Kafalı Armağanı*, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 429-439.
- Kuruca, Nazım (2003). Yeşilgiresun Gazetesine Göre Şebinkarahisar Vilâyetinin İktisadî Durumu (1923-1933). *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 359-372.
- Kuruca, Nazım, KARA, Hüseyin (2003). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'un İktisadî Durumu (1923-1933). *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 129-164.
- Menteşeoğlu, Erden (2000). Şebinkarahisar Yolu ve Kervançlık. *Şebinkarahisar I. Tarih ve Kültür Sempozyumu 30 Haziran-1 Temmuz*, İstanbul: Şebinkarahisar Belediyesi Yay., s. 461-466.
- Polat, Nazım H. (2002). Türkiye'de Basının Gelişimine Kısa Bir Bakış. *TÜBAR-XII*, Güz, Türkiye'de Yerel Basının Gelişimi s. 7-25.

Sarısamam, Sadık (1999). *Cumhuriyetin İlk Yıllarında (1923-1930) Giresun (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat)*. İstanbul: Giresun Belediyesi Yayınları.

Şahin, Dursun (2016). II. Meşrutiyet Dönemi Gazeteciliğine Giresun'dan İki Örnek: Hâdim-i Millet ve Karadeniz. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2, 1, s. 451-462.

Topuz, Hıfzı (2016). II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Tozlu, Selahattin (2003). Giresun Şehrinin Kara ve Deniz Yolu. *Yeşilgiresun Gazetesine Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun, Hasan Öğütçü Armağanı*, Giresun, s. 173-194.

Gazeteler

Işık Gazetesi, 83, 98, 103, 110, 116, 141,143.

Yeşilgiresun Gazetesi, 16, 18-3, 19-4, 20-5, 26, 34, 51, 59, 92, 97, 98, 100, 102, 105, 110, 114, 117, 131, 135, 142, 144, 145, 156, 177, 178, 180, 186, 194, 232, 242, 249, 268, 272, 289, 297, 303, 317, 345, 536, 545, 721.